

GIUSEPPE CONTE

SÜDAMETUD

Giuseppe Conte

I senza cuore

Copyright © 2019 by Giunti Editore S.p.A., Firenze – Milano
www.giunti.it

Bennici & Sirianni Literary Agency vahendusel

Tõlkija Eda Ahi

Keeletoimetaja Mari Tuuling

Kujundaja Jan Garshnek

Küljendaja Erje Hakman

Raamat ilmus Eesti Kultuurkapitali toetusel

Tegu on väljamõeldisega. Igasugused viited tõestisündinud asjaoludele, tegelikele või kunagi elanud isikutele on täiesti juhuslikud.

ISBN 978-9949-688-34-0

Tõlge eesti keelde © Eda Ahi ja kirjastus Argo, 2020

Kõik õigused kaitstud

www.argokirjastus.ee

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

SISUKORD

PROLOOG PÜHAL MAAL	
CAESAREA, 30. AUGUST 1101, NOORKUUÖÖ	7
Giannetta Centurione	
Genova, 1116. aasta märtsi esimene päev	13
ESIMENE NOORKUUÖÖ	
BALANSYIA JUURES AVAMEREL, HISPAANIA, 28. MÄRTS	19
Sõna saab Giannetta Centurione	85
TEINE NOORKUUÖÖ	
SABTAH' SADAMA LÄHEDAL MAROKO, 26. APRILL	95
Sõna saab Giannetta Centurione	141
KOLMAS NOORKUUÖÖ	
AL ISBUNAH, PORTUGAL, 25. MAI	151
Sõna saab Giannetta Centurione	197
NELJAS NOORKUUÖÖ	
AVAMERI, GASCOGNE'I LAHT, 24. JUUNI	207
Sõna saab Giannetta Centurione	257
VIIES NOORKUUÖÖ	
KEMPER, BRETOONI KERNEV, 23. JUULI	273
Sõna saab Giannetta Centurione	333

EPILOOG BRETOONI KERNEVIS	
KEMPER, 21. SEPTEMBER 1158, NOORKUUÖÖ	351
AUTORI JÄRELMÄRKUSED	371
ROMAANI TEGELASED	375
GENOVA KAALU-, PIKKUSE- JA MAHUÜHIKUTE TILLUKE SÕNASTIK	379
MERESÕIDUTERMINITE TILLUKE SÕNASTIK	381

PROLOOG PÜHAL MAAL

CAESAREA, 30. AUGUST 1101, NOORKUUÖÖ

Tol noorkuuööl jalutas kapten Guglielmo Kuri aegamisi pikal sadamakail. Oli pilkane öö, aga tal polnud und. Kaugel tornitipus süüdatud märgutuli ei valgustanud kuidagi pimedust, mis vajus süngmustast öötaevast kogu mere ja maa peale tema ümber.

Viimase kolme aasta jooksul oli ta tänu omaenda leiutatud sõjamasinatele ja lõhkeainetele teinud teoks püha Jeruusalemma vallutamise. Ühtaina olid tema pealetungid jätnud endast maha laibamägesid, põletanud maha terveid külasid, lasknud voolata verejõgedel, raiunud otsast lugematuid päid ja aidanud tal kahe aasta jooksul ei kellegi muu kui ainult omaenda meeste toel vallutada Caesarea linna, kus Suurde mošeesse piiramisrõngasse lõksu jäänud araabia kaupmehed olid alistunud ja maksnud lunarahaks hiigelsuure rahasumma.

Nüüd oli see kõik möödas. Kohe-kohe pidi ta asuma tagasiteele.

Mees peatus, silmitses oma galeeri parrast, grootmasti ja reelingule ritta seatud ja labadega ülespoole suunatud aere – laeva, mis homme pidi hiivama ankru, et naasta kodumaale Genovasse. Mustava taeva ja mere taustal meenutas see pigem mingit õõtsuvat muinasjutulist imevigurit.

Caesarea vallutamine tõi genovalastele suure hulga sõjasaaki. See jagati õiglaselt ära, Guglielmo ei olnud kedagi välja jätnud, tema mehed olid vaevatasuks saanud nii raha kui ka

naelte viisi pipart, mida oli kaugelt enam, kui nad eales loota osanuks.

Ent kõige väärtuslikum ese riisunud vara seast oli jäänud tema enese kätte ja asus ahtri tagakambris, tema kajutis; Guglielmo oli kindel, et see valgustas ruumi oma rohelise helgiga, mis meenutas läbipaistvat lainet enne, kui see rulludes vahuks laguneb.

Ehk viivitas kapten just seetõttu pardale minekuga. Tal oli raske püsida sedavõrd kitsas kinnises ruumis, mida nii teravalt valgustas too kuusnurkne ja kergelt nõgus ese: too sära tekitas temas ärevust, mille päritolu oli talle teadmata ja mille peale ta õieti mõeldagi ei tahtnud.

Suvi on parajasti oma haripunktis, öö on soe ja taevast katab kahkjaski lämbene uduaur. Vesi pahiseb korrapärase rütmis vastu sadamakai tugiposte.

Esiotsa ei pane Guglielmo Kuri lähenevat kuju tähelegi. Mees astub ettevaatlikult edasi, sugugi mitte otsejoones, vaid justkui viivitades, otsides kobamisi kindlamat trajektoori, mis pakuks kaitset kogu selle pimeduse eest.

Nähes varjukuju galeeri maabumissillale astumas, paljastab Guglielmo mõõga ja teeb võitlusvalmilt sammu ettepoole. Ent siis taipab mees, et tema ees seisab aastate raskuse all küüru vajunud vanataat, kelle valge pulstunud habe on seatud kahte võrdse pikkusega harusse, punetavad silmad vajunud poolenisti tihkete rippuvate laugude raskuse alla. Tema paljal peanupul on tilluke must müts. Vanamehe käsi värisneb.

Guglielmo mõistab, et tal pole midagi karta, ja paneb mõõga tagasi tuppe.

„Ole sa tänatud, kapten,“ teatab vanataat julgust kogudes.

„Mida sa tahad?“

„Minu nimi on Moises, olen kaupmees.“

„Oled sa juut?“

„Jah.“

„Meie pole omavahel sõdinud.“

„Seepärast tahangi sinuga rääkida.“

„Räägi kõhku ära, mis sul rääkida on.“

Oma mõtetesse süvenenud ja ööpimedusest üksindust otsima tulnud Guglielmot tüütab vanamehe kohalolu.

„Aga tee kõhku,“ kordab ta.

„Tulin selle rohelise kuusnurkse anuma pärast, mille sa sõjasaagina ühe Suurde mošeesse lõksu jäänud kaupmehe käest kaasa võtsid, sealtsamast, kus varem seisis meie kuninga Herodese palee ja kuhu te nüüd oma ristid püsti lõite ...“

„Nüüd on see pühitsetud meie Issanda Kristuse ja tõelise jumala auks.“

„Tõelise jumala ...“ promiseb vanataat pead raputades.

„Ütle, mis sul öelda on, ja kao minema.“

„Ma ei tulnud siia sulle tõelisest jumalast rääkima.“

„Millest siis?“

„See roheline anum ...“

„Smaragdanum ...“

„Oled sa selles kindel?“

„Teist sellesarnast maailmas pole, anum hiilgab nii, nagu ei kuuluks ta maa peale, vaid oleks paradiisiinglite kätetöö.“

„Seda anumat peetakse väga hinnaliseks, ma tean ju küll, see helgib nagu smaragd ja on täiuseni lihvitud, selge see, et anum on ilus, aga ...“

Vanamees vaikib. Ta vaatab ringi, nagu kardaks, et keegi võib neid pealt kuulata.

„Räägi edasi!“

„See pole see anum, mida sa silmas pead.“

„Mida sa sellega öelda tahad?“

„Ma tunnen toda kaupmeest küll – Ali Rahman, kõige rikkam terves Caesarea linnas –, kas ta mitte ei rääkinud sulle

ja patriarh Daibertole, et see nõu on Seeba kuninganna kingitus Saalomonile?“

„Seda ta tõesti ütles ja Daiberto lausa rōkkas rōõmust, sest just sellest nõust sõi Kristus viimisel õhtusöömaajal talleliha ja see on maailma kõige pūham reliikvia ...“

„Pole tõsi, võid kindel olla, et see pole tõsi, araablased vale-tavad veelgi rohkem kui meie, juudid.“

„Kust sina seda tead? Kes sa selline oled, et kõik kindlad tõed sulle teada on?“

„Moises Ben Yoshua – jäta mu nimi ja see, mida ma sulle kohe räägin, hästi meelde: too sõjasaagiks toodud roheline anum on koopia, mille on valmistanud Egiptuse kaliifi tublid käsitöömeistrid, kõigest koopia ja ei midagi enam.“

„Pole tõsi, see ei saa võimalik olla.“

„Usu ometi, mida ma sulle räägin, kapten.“

Vana Moises sirutab end, et Guglielmo käsivart puudutada, too aga tõmbub järsult eemale.

„Mis hea pärast ma sind uskuma peaksin?“

„Sest mina tean tõtt, seda teadis ka minu isaisaisa; ehtsale smaragdanumale, mille Seeba kuninganna Saalomonile kinkis, sai osaks hoopis teistsugune tee, kindlasti ei jäänud see tuhandeks aastaks Palestiinasse ... Mõtle ometi, tuhandeks aastaks.“

„Mida sina sellest tead?“

„Seda ma sulle rääkima tulingi.“

„Räägi siis.“

„Ah, kapten, teie, genovalased, olete nüüdseks juba päratu rikkad, ja mina küsin sinult alandlikult väikest rahanatukest, siis ütlen sulle, mida tean.“

„Palju tahad?“

„Ühest besandist piisab küll.“

„Seda pole sugugi vähe.“

„Sinu jaoks on, kapten.“

„Eks lase siis kuuldavale, mida tead, ja küll saad oma raha.“

„Ehtsale smaragdnõule sai osaks tee, mis viis kaugele. Minu vendadeni, kes rändasid laiali getodesse üle terve Euroopa, on jõudnud palju kuuldusi selle kohta, kuhu anum sattuda võis, nad on püüdnud selle jälgedes käia, ent pole iialgi pärale jõudnud ... Kuid nad teavad – pea seda hästi meeles! –, et kõigepealt jõudis see frankide aladele, siis aga rändas põhja poole, aina enam põhja poole, möödudes Bretanjest, Kernevist kuni anglite saareni välja ... Selle viis enesega kaasa üks sinhedrini liikmetest, Jeruusalemma ja Jaffa vahel sündinud Joosep Arimatheast, tema käest liikus see tema õe Enygeuse ja tolle abikaasa Hebroni kätte ja nendelt edasi järeltulijatele ... Siis kadusidki jäljed käest, kes teab, kuhu see smaragdanum lõpuks sattus, enam ei tea õieti keegi, kus see tegelikult asub, küll aga on kindel, et alati saab olema keegi, kes seda anumata taga otsib.“

„Miks nii?“

„Aga vaat sellepärast, et see, kelle käes on too anum, tolle käes on ka kogu maailma võim.“

„Võimu toovad sõjamasinad ja laevad.“

„Ära peta ennast, kapten.“

„Ole vait.“

„Tol anumal on tohutu võim ...“

„Sa valetad, mõtled välja seosetuid lugusid.“

„Usu mind, sa petad ennast, sind on petetud.“

„Aitab küll.“

Need sõnad kõlavad nagu käsk. Aga vanamees ei kuuletu.

„Sa lasid tol Suure mošee araablasel end ära petta, Ali Rahman on ju kavalpea, ta tõmbaks kelle iganes haneks, sulle ei jäänud kätte suurt midagi, kõigest võltsing, mis pole väärt mitte kui midagi ...“

Vanamehe suust pääseb naer, mis kõlab nagu kuiv kõha-hoog.

„Hoopis sina petad mind.“

„Ei, usu mind ... Mina rääkisin sulle puhast tõtt.“

Moises sirutab kumerdatud peoga käe Guglielmo poole.

„Sooviksin nüüd oma tasu, mu härra.“

Guglielmo seisab liikumatult paigal. Too vanamees oma sõnadega äratav temas talumatuks muutuvat vastikustunnet.

„Lõime käed ühe besandi peale,“ ütleb Moises nüüd häält tõstes.

„Lasin sul liiga kaua rääkida.“

„Ei, kapten, sugugi mitte ...“

„Vaata mis tasu sa väärt oled.“

Guglielmo Kuri tõmbas välja mõõga ning torkas selle ilma igasuguse põhjusega või põlgusega, ainuüksi hämara instinkti, külma ja järsu raevu ajal vana Moisele rindu ning too langes surnult kaile maha; tema musta värvi mütsike tõusis lendu ja veeres tolle kuuvalgusega öö pimeduses aina eemale, kuni kukkus vette ja kadus jäädavalt.

Kapten oli pühal maal veedetud aja jooksul pannud toime nii palju veresaunu, et tapmine ei tekitanud temas mingeid tundeid, üks surm siia-sinna.

Guglielmo ronis mööda redelit laevale ja läks ahtrisse, kus asus tema kajut. Ta ronis luugist sisse ja astus ruumi.

Kapten vaatas kuusnurkset smaragdanumat, mis säras kitsukeses ruumis nagu viimne täht kustunud taevas. See ei võinud ju olla võltsing, tühipaljas petukaup.

Lõpuks jäi ta magama ega mõelnud enam vanamehele, kaitsetule juudi kaupmehele, kelle oli tapnud. Vähemasti mitte tol ööl.